

POSTANOWIENIE

Dnia 13 sierpnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski

w sprawie **L. P.**

skazanego z art. 297 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 13 sierpnia 2014 r.

zażaleń skazanego na zarządzenia:

- Przewodniczącej IV Wydziału Karnego Odwoławczego Sądu Okręgowego w P. z dnia 24 marca 2014 r., o odmowie wyznaczenia kolejnego obrońcy z urzędu;
- Zastępcy Przewodniczącej IV Wydziału Karnego Odwoławczego Sądu Okręgowego w P. z dnia 5 maja 2014 r., o odmowie przyjęcia kasacji własnej skazanego

p o s t a n o w i ł:

1. na podstawie art. 430 § 1 k.p.k. pozostawić bez rozpoznania zażalenie na zarządzenie o odmowie wyznaczenia kolejnego obrońcy z urzędu;

2. utrzymać w mocy zarządzenie o odmowie przyjęcia kasacji sporządzonej i podpisanej przez skazanego.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 18 grudnia 2013 r., utrzymał w mocy, uznając apelację oskarżonego za oczywiście bezzasadną, wyrok Sądu Rejonowego w S. z dnia 29 maja 2012 r., skazujący L. P. za czyn z art. 297 § 1 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. Aktualnie skazany L. P. w dniu 14 lutego 2014 r. sporządził kasację od wyroku

Sądu drugiej instancji, przesyłając ją wprost do Sądu Najwyższego, skąd po przekazaniu w celu podjęcia stosownych czynności Sądowi Okręgowemu w P. wpłynęła do tego Sądu w dniu 4 marca 2014 r. Wcześniej, bo zarządzeniem Przewodniczącej IV Wydziału Karnego Odwoławczego Sądu Okręgowego w P. z dnia 9 stycznia 2014 r., przyznano skazanemu obrońcę z urzędu, którego wezwano do sporządzenia kasacji od wyroku Sądu odwoławczego, albo poinformowania na piśmie o niestwierdzeniu podstaw do wniesienia kasacji. Wyznaczony obrońca złożył umotywowaną opinię, w której wyraził pogląd o braku podstaw do wniesienia kasacji. Opinia ta została doręczona skazanemu wraz z wezwaniem – na podstawie art. 120 § 1 k.p.k. w zw. z art. 526 § 1 k.p.k. oraz art. 524 § 1 zd. pierwsze k.p.k. – do uzupełnienia w terminie 30 dni braków formalnych jego własnej kasacji z dnia 14 lutego 2014 r., poprzez sporządzenie jej i podpisanie przez adwokata, pod rygorem odmowy przyjęcia kasacji. Jednocześnie poinformowano skazanego, że niedostrzeżenie przez wyznaczonego z urzędu adwokata podstaw do sporządzenia kasacji nie jest powodem do żądania wyznaczenia dla tej czynności innego adwokata z urzędu. Jednakże skazany L. P. pismem z dnia 17 marca 2014 r. zwrócił się do Sądu Okręgowego w P. o wyznaczenie innego obrońcy z urzędu w celu sporządzenia kasacji wywodząc, że obrońca, który został wyznaczony, nienależycie wypełnił swoje obowiązki. Zarządzeniem z dnia 24 marca 2014 r., Przewodnicząca IV Wydziału Karnego Odwoławczego Sądu Okręgowego w P. odmówiła przyznania L. P. kolejnego obrońcy z urzędu, natomiast po bezskutecznym upływie wspomnianego 30-dniowego terminu, Zastępca Przewodniczącej Wydziału zarządzeniem z dnia 5 maja 2014 r. na podstawie art. 530 § 2 k.p.k. w zw. z art. 120 § 2 k.p.k. odmówiła przyjęcia kasacji sporządzonej przez L. P., z uwagi na nieuzupełnienie wykniętych braków formalnych.

Zażalenia na oba zarządzenia wniósł w ustawowym terminie skazany. Skarżąc zarządzenie z dnia 24 marca 2014 r. ponownie twierdził, że wyznaczony obrońca z urzędu nienależycie wypełnił swoje obowiązki, w szczególności nie nawiązał ze skazanym kontaktu „w celu omówienia błędów proceduralnych” oraz „tak naprawdę nie przeglądał akt sprawy”, skutkiem czego zlekceważył nieprawidłowości jakie, zdaniem skazanego, zaistniały w postępowaniu odwoławczym, jak też pierwszoinstancyjnym (skazany wymienił te uchybienia). W

tym stanie rzeczy nie zostało zrealizowane przysługujące skazanemu prawo do obrony. W konkluzji skarżący wniósł o wyznaczenie mu innego obrońcy z urzędu w celu sporządzenia kasacji. W Sądzie Okręgowym w P. zarządzeniem Zastępcy Przewodniczącej IV Wydziału Karnego Odwoławczego zażalenie to zostało przyjęte i przedstawione do rozpoznania Sądowi Najwyższemu, jako złożone w terminie, jak też prawnie dopuszczalne, bowiem w świetle wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 października 2013 r., K 30/11 (OTK-A 2013, Nr 7, poz. 98; Dz. U. z 2013 r., poz. 1262), „strona, której odmówiono przyznania obrońcy z urzędu na podstawie art. 78 § 1 k.p.k. ma prawo zarządzenie takie zaskarżyć”.

W zażaleniu na zarządzenie z dnia 5 maja 2014 r. skazany twierdził, że „są podstawy bezwzględne do wniesienia kasacji”, w szczególności z powodu zaistnienia uchybień określonych w art. 439 § 1 pkt 8 i 11 k.p.k. oraz, powołując się na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2004 r., V KZ 3/04 (OSNKW 2004, z. 4, poz. 41), wywodził, że jego wniosek o wyznaczenie kolejnego obrońcy z urzędu powinien zostać uwzględniony. Również i to zażalenie zawierało wniosek o „wyznaczenie adwokata do sporządzenia kasacji – zażalenia od wyroku Sądu Rejonowego S., obecnie Sądu Okręgowego P”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wypowiadając się na początku w kwestii formalnej – dopuszczalności zaskarżenia zarządzenia z dnia 24 marca 2014 r., odmawiającego wyznaczenia skazanemu kolejnego obrońcy z urzędu, należy wskazać, że pozytywne w tym względzie stanowisko Zastępcy Przewodniczącej IV Wydziału Karnego Odwoławczego Sądu Okręgowego w P. zajęła bez rozważenia istotnych okoliczności. Zasadnicza to ta, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 października 2013 r., K 30/11, stwierdzający, iż przepis art. 81 § 1 k.p.k., w zakresie, w jakim nie przewiduje sądowej kontroli zarządzenia o odmowie wyznaczenia obrońcy z urzędu dla oskarżonego, który złożył wniosek w trybie art. 78 § 1 k.p.k., jest niezgodny z art. 42 ust. 2 w zw. z art. 45 ust. 1 i z art. 78 Konstytucji RP, nie oznacza, że przestał obowiązywać przepis art. 528 § 1 pkt 2 k.p.k., zgodnie z którym środek odwoławczy nie przysługuje na odmowę wyznaczenia adwokata lub radcy prawnego w celu sporządzenia kasacji. W dalszej kolejności należy zauważyć, że wskazany w wyroku Trybunału Konstytucyjnego art. 78 Konstytucji

RP mówi, iż „każda ze stron ma prawo do zaskarżania orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji”. Chociaż trzeba uwzględnić, że niekiedy decyzja (orzeczenie) wydana na szczeblu sądu odwoławczego ma cechy decyzji pierwszoinstancyjnej (zob. pkt 4.3.2. uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 listopada 2013 r., SK 33/12, OTK-A z 2013 r., Nr 8, poz. 124; Dz. U. z 2013 r., poz. 1436), jednak wypada uznać, że nasuwają się wątpliwości, czy odnosi się to do podejmowanych na szczeblu sądu odwoławczego decyzji w przedmiocie przydzielenia oskarżonemu obrońcy z urzędu. W piśmiennictwie prawniczym wskazując, że w następstwie wspomnianego wyroku Trybunału Konstytucyjnego zarządzenie prezesa sądu o odmowie wyznaczenia obrońcy z urzędu dla oskarżonego, który wnioskował o to na podstawie art. 78 § 1 k.p.k., jest zaskarżalne zażaleniem na podstawie bezpośrednio stosowanego przepisu art. 78 w zw. z art. 8 Konstytucji RP zarazem stwierdzono, iż przepis ten „nie stanowi wystarczającej podstawy do przyjęcia zaskarżalności zarządzenia o odmowie wyznaczenia obrońcy z urzędu wydanego przez prezesa sądu odwoławczego. Na takie zarządzenie zażalenie nie przysługuje” [S. Steinborn w: J. Grajewski (red.), Komentarz aktualizowany do art. 78 Kodeksu postępowania karnego, LEX/el]. Dostrzec wreszcie trzeba, że w rozpatrywanej sprawie sytuacja procesowa istotnie odbiega od sytuacji rozpatrywanej w powołanym wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Chodzi bowiem nie o odmowę ustanowienia skazanemu obrońcy z urzędu w ogóle, po dokonaniu oceny jego sytuacji materialnej (pozytywna w tym względzie decyzja była przecież podjęta), ale o odmowę ustanowienia kolejnego obrońcy, o której decydowały okoliczności nie związane z sytuacją materialną skazanego. W konsekwencji niezasadnie przyjęte zażalenie na zarządzenie o odmowie przyznania skazanemu kolejnego obrońcy z urzędu należało pozostawić bez rozpoznania.

Nie oznacza to, że wspomniane zarządzenie nie podlega jakiegokolwiek kontroli. Wobec treści art. 528 § 2 k.p.k., zakładającego odpowiednie stosowanie art. 447 § 3 k.p.k., grę wchodzi dokonanie pośredniej kontroli tej decyzji procesowej, która zablokowała skazanemu możliwość wystąpienia z kasacją (zob. postanowienia Sądu Najwyższego m.in.: z dnia 9 stycznia 2013 r., III KZ 91/12, LEX nr 1235891; z dnia 23 maja 2013 r., III KZ 22/13, LEX nr 1317951; z dnia 27

września 2013 r. LEX nr 1375178). Przeprowadzenie takiej kontroli umożliwiło wniesienie przez skazanego zażalenia na zarządzenie o odmowie przyjęcia sporządzonej przez niego kasacji.

Zażalenie to nie mogło zostać uwzględnione, bowiem zaskarżone zarządzenie jest zgodne z prawem. Art. 526 § 2 k.p.k. stanowi, że jeżeli kasacja nie pochodzi od prokuratora albo któregoś z podmiotów wymienionych w art. 521 k.p.k., powinna być sporządzona i podpisana przez obrońcę lub pełnomocnika będącego adwokatem albo radcą prawnym. Po wyczerpaniu stosownej procedury, w sprawie L. P. nie została wniesiona kasacja spełniająca ten warunek, natomiast w Sądzie odwoławczym należało podjąć decyzję co do kasacji sporządzonej przez skazanego. Wobec tego, że nie odpowiada ona wymogom formalnym, zaś istniejące braki nie zostały w terminie uzupełnione (okoliczność, o której mowa w art. 120 § 2 k.p.k.), zgodnie z art. 530 § 2 k.p.k. jedynie poprawną była decyzja o odmowie przyjęcia kasacji. Należy przy tym skazanemu wyjaśnić, że powołane przez niego postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2004 r., V KZ 3/04, dotyczyło zagadnienia w niniejszej sprawie niewystępującego. Mianowicie, odnosiło się do wyznaczenia adwokata do sporządzenia zażalenia na odmowę przyjęcia kasacji osobiście sporządzonej przez skazanego, w sytuacji, gdy wyznaczony z urzędu obrońca nie stwierdził podstaw do wniesienia kasacji. Wymienione orzeczenie przestało być aktualne, bowiem po nadaniu przez ustawę z dnia 12 stycznia 2007 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 20, poz. 116) nowego brzmienia art. 530 § 3 k.p.k., obecnie wspomniane zażalenie nie jest objęte przymusem adwokacko-radcowskim.

Jeżeli zaś chodzi o zarządzenie o odmowie wyznaczenia skazanemu kolejnego obrońcy z urzędu, należy stwierdzić, że w jego uzasadnieniu w sposób wyczerpujący zostały podane powody podjętej decyzji, w szczególności słusznie przyjęto, że na adwokacie wyznaczonym z urzędu dla potrzeb sporządzenia kasacji, nie ciąży bezwzględny obowiązek sporządzenia i podpisania takiej skargi, zaś negatywne stanowisko adwokata co do wniesienia kasacji nie daje podstaw do „przymuszania” adwokata do odmiennego postąpienia, jak i do wyznaczenia innego adwokata z urzędu, aby zgodnie z oczekiwaniem skazanego sporządził kasację. Podkreślono również, że ta zasada nie pozostaje bez wyjątku, bowiem

ustanowienie kolejnego adwokata z urzędu w celu sporządzenia kasacji jest możliwe, ale wtedy, gdy stwierdzone zostanie, czy to w postępowaniu wewnątrz korporacyjnym, czy też przez sąd z urzędu, zaniedbanie uprzednio wyznaczonego adwokata. Przewodnicząca Wydziału słusznie uznała, że taki przypadek nie zachodzi w sprawie L. P., bowiem z pisma złożonego przez wyznaczonego z urzędu obrońcę wynika, że w kontekście przepisu art. 523 k.p.k. przeanalizował on dokładnie sprawę pod kątem możliwości wywiedzenia kasacji.

Skazany argumentów tych nie podważył, natomiast w sporządzonym piśmie zawarł treści, które każą przyjąć, że niezbyt dobrze rozumie istotę kasacji jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia kończącego postępowanie wyroku sądu odwoławczego. W szczególności najwyraźniej uznaje, iż środek ten służy także kontroli wyroku wydanego przez sąd pierwszej instancji, skoro wywodząc, że odmawiając sporządzenia kasacji, obrońca pominał zaistniałe w toku postępowania uchybienia procesowe, wymienił głównie te, które miały zaistnieć w postępowaniu przed Sądem Rejonowym. Wcześniej przedstawił je w apelacji (k. 711-712 akt sprawy) i były one przedmiotem rozważań Sądu Okręgowego w P., który mając na uwadze postanowienie prokuratora Prokuratury Rejonowej w P. o umorzeniu śledztwa w sprawie o sygn. akt 1 Ds. .../10, wypowiedział się też w kwestii zaistnienia bezwzględnej przyczyny uchylenia wyroku określonej w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. Skazany zdaje się przywiązywać szczególne znaczenie do faktu, że Sąd Okręgowy przyjął, iż w toku wspomnianego śledztwa zarzucono mu działanie w ramach czynu ciągłego w okresie od 27 do 31 sierpnia 2007 r., gdy w rzeczywistości chodziło o okres od 27 sierpnia do 31 października 2007 r., jeżeli jednak, jego zdaniem, miałoby to przesądzać o tym, że uchybienie wymienione w art. 439 § 1 k.p.k. jednak zaistniało, w trybie art. 9 § 2 k.p.k. może je zasygnalizować Sądowi Apelacyjnemu, który będzie wtedy zobligowany do zajęcia stanowiska, czy zachodzi przesłanka do wznowienia postępowania z urzędu (art. 542 § 3 k.p.k.). Wobec tego, że we wniosku o wyznaczenie kolejnego obrońcy skarżący podnosił, iż nienawiązanie przez adwokata osobistego z nim kontaktu świadczy o nienależytym wypełnieniu obowiązków obrończych, brakiem uzasadnienia zarządzenia odmownego jest pominięcie tej kwestii. Nie mogło mieć to jednak wpływu na treść zarządzenia, bowiem myli się skarżący, że warunkiem

rzetelnego zbadania sprawy pod kątem istnienia podstaw do wniesienia kasacji był osobisty z nim kontakt adwokata. Tenże, jako podmiot fachowy, na podstawie analizy dostępnych dokumentów był w stanie wychwycić ewentualne uchybienia uzasadniające zaskarżenie wyroku Sądu odwoławczego, zaś wysłuchanie przez obrońcę skazanego nie było konieczne o tyle, że na tym etapie postępowania nie wchodziło już w grę uzgadnianie linii obrony, ale rozważenie, czy zachodzą wymienione w art. 523 § 1 k.p.k. przesłanki do wniesienia kasacji. W tym zaś względzie dostateczną wiedzą skazany nie dysponuje. Dodatkowo można zauważyć, że obrońca był zorientowany, jakie okoliczności L. P. traktuje jako uzasadniające wniesienie kasacji, skoro w złożonej opinii stwierdził, że sporządził ją m.in. „przy uwzględnieniu zarzutów podnoszonych przez skazanego”.

Mając na uwadze przedstawione okoliczności, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.